

Pregledni rad

UPRAVLJANJE U VANREDNIM SITUACIJAMA NASTALIM TERORISTIČKIM AKTOM

Adis S. Dazdarević

Fakultet za pravo, bezbednost i menadžment Konstantin Veliki,
Zetska 2-4, mezanin, Niš, Republika Srbija
Institut za kriminalistiku i bezbednost
Stevana Nemanje 50, Novi Pazar, Republika Srbija,
adisdazdarevic@gmail.com; tel.: +381 64 9553553

Apstrakt: Svi aspekti ekonomskog i društvenog života pogođeni su bezbrojnim poteškoćama i preokretima koje savremena civilizacija trenutno proživljava. Afekti prirodnog okruženja, koji su još jednom uzročno povezani sa svim promenama životne sredine, nesumnjivo se moraju uzeti u obzir pored društvenih. Bilo da su izazvane čovekom ili prirodom, vanredne situacije su se umnožile u učestalosti i raznovrsnosti, i one sada imaju veći svakodnevni uticaj na ljude, imovinu i životnu sredinu. Jedna od konstanti ljudske istorije je pojava vanrednih situacija, koje su u velikoj meri konceptualno definisane brojnim pretnjama po bezbednost koje mogu nastati na datom području usled prirodnih katastrofa ili ljudskih aktivnosti. Vanredne situacije vezane za terorizam su posebno komplikovana vrsta krize koja se može desiti u društvu jer imaju trenutne i dugotrajne posledice i zahtevaju značajan društveni napor da bi se sprečile i rešile. S obzirom da terorizam ne može sam da transformiše društvo, čin širenja određene poruke je nesumnjivo njegov najznačajniji kvalitet. Strah ili širenje straha je još jedna odlika terorizma. Amoralnost samog čina je sledeća odlika terorizma. Terorizam je krivično delo koje je zakonom zabranjeno. Predmet rada obuhvata upravljanje vanrednim situacijama nastalim terorističkim aktom. Cilj rada je sagledati sve aspekte i karakteristike sadašnjeg sistema upravljanja vanrednim situacijama nastalim terorističkim aktom i na osnovu ustanovljenog stanja predložiti načine kako bi se uočeni propusti mogli ispraviti i poboljšati.

Gljučne reči: upravljanje, terorizam, teroristi, vanredne situacije, teroristički akt

1. Uvod

U cilju ostvarivanja sopstvenih političkih i drugih ideoloških ciljeva, terorizam je svrsishodna i sistematska upotreba nasilja sa namerom da se terorise javnost i državni organi. Ljudi su nervozni, nemoćni, nemirni i sumnjičavi prema državnoj vlasti zbog opasnosti od terorizma, čak i ako je to potrebno da se sačuva njihov mir i bezbednost. Cilj terorista je da nasilnim aktima nad nedužnim ljudima privuku pažnju domaće i međunarodne javnosti, zastraše ih ili ubede da podrže planove i ciljeve koje oni podržavaju, kako bi izvršili pritisak na vlast da popusti na njihove zahteve. Uopšteno govoreći, terorizam se odnosi na namernu, često organizovanu i sistematsku upotrebu nasilja i zastrašivanja kako bi se podstakla ili iskoristila klima straha među stanovništvom i državnim službenicima u svrhu proklamovanja specifičnih ideoloških, tipično političkih vrednosti, ciljeva, ili interese i pritisak na državu da ispuni terorističke zahteve.

Uprkos činjenici da se terorizam ne može iskoristiti za postizanje moralno ispravnih ciljeva, on je ipak protivzakonit (Gaćinović, 2011: 204). Reč je o naprednom obliku organizovanog, individualnog i ređe institucionalizovanog političkog nasilja koje karakterišu jezive fizičke i psihičke metode političke borbe i koje se najčešće koriste u vremenima političke i ekonomske krize i ređe u periodima ostvarenih ekonomskih i političkih stabilnih društava kako bi se sistematski pokušavali ostvariti veliki ciljevi. Terorizam uvek ima za metu određene društvene institucije, odnosno državu, kao oblik individualne, nelegitimne i vaninstitucionalne agresije. Iako je zakonit, ako se radi o vrsti prikrivene državne agresije, protivno je važećim etičkim i pravnim standardima međunarodne zajednice.

2. Terorizam kao savremena društvena pojava

Kao savremeni društveni fenomen, terorizam predstavlja pristup političkom sukobu koji koristi nasilje da razvija strah u stanovništvu i vladajućoj klasi u cilju ostvarivanja sopstvenih političkih ciljeva. Najosnovnija činjenica je da je primarni cilj terorista da koriste akte nasilja protiv nevinih ljudi (koji mogu biti namerno ili nasumično ciljani) kako bi ih zastrašili i kako bi skrenuli pažnju na sebe i ostatak sveta (Simeunović, 2009: 25). Veoma značajan uslov za postojanje i rast države ili ljudske zajednice je sposobnost te države ili ljudske

zajednice da blagovremeno registruje i otkriva opasnosti koje ugrožavaju ili mogu ugroziti bezbednost njenih vitalnih vrednosti.

Strah je prirodna reakcija na terorizam, posebno kada uključuje terorističke organizacije koje koriste veoma opasne materije u nastojanju da povećaju broj žrtava. Naravno, ove opasne materije koje priroda može da zloupotrebi uključuju radioaktivne, eksplozivne, zapaljive, otrovne i biološke agense (Cvetković, 2013: 123). Organizovano otklanjanje pretnji sadašnjih i budućih zahteva klasifikaciju pretnji i registraciju najopasnijih. To je zato što empirijski nalazi (Eriksson, McConnell, 2011) pokazuju da bezbednosne pretnje ljudskim zajednicama dolaze iz tih zajednica ili od pripadnika drugih ljudskih zajednica, sa jedne strane, i da potencijali pretnji obično nisu isti, sa druge strane.

Na ovaj način se garantuju preduslovi za organizovanje i sprovođenje dovoljnih kontramera, odnosno najbolju zaštitu suštinskih interesa od svih vrsta opasnosti po njihovu bezbednost. Terorizam ima tri glavne komponente: - uzroke političkog nasilja koje se razvija u terorizam; - teroristički akti koje obično počinju terorističke grupe, ali ih često počinu i države (državni terorizam); - strategija borbe protiv terorizma. Trenutno je većina akcija koje preduzimaju nacionalne vlade i međunarodna zajednica u borbi protiv terorizma usmerena na sprečavanje terorističkih akata, a ne na rešavanje osnovnih uzroka terorizma. Ako se istinski faktori koji pokreću mehanizam terorizma ne bave kontinuirano, ne bi bile uspešne borbe protiv njega (Mijalković, 2009: 127). Politički motivisani teroristi projektuju maksimalističke ciljeve i koriste specifične taktike i metode da ih ostvare. Odlikuju ih totalni hedonizam, nemarnost i fizički napad na namerno odabrane žrtve u blizini. Stoga je važno razmotriti bezbednosne opasnosti koje dovode osnovna ljudska prava i slobode u najveću moguću opasnost. Ako napadnuta država nije u stanju da odbrani svoje stanovništvo od terorizma, ona dovodi u opasnost svoj održivi rast i ugrožava regionalnu i globalnu bezbednost. Činjenica da nijedna država u savremenom svetu nije u potpunosti imuna na terorizam takođe je ključna da se istakne, posebno zato što teroristi imaju tendenciju da budu međunarodne prirode.

2. 1. Teroristički akt

Teroristički akt je faza terorističke akcije koja se odvija u javnosti naziva se teroristički akt, a definiše se kao nezakonita, planirana,

organizovana, dobrovoljna, izuzetno nasilna aktivnost koju sprovode članovi organizacije protiv života, zdravlja, slobode i imovine ljudi kako bi ulili strah u stvarni svet i iznudili političke ustupke (Mijalkovski, 2003: 112). Teroristički napadi imaju dve glavne mete: one koji su direktno na meti i one koje treba uplašiti, uznemiravati i primorati na ustupke, što je krajnja svrha.

Vlada ima za cilj da iznudi ustupke koji su protiv zakona, ali terorističke aktivnosti nemaju uvek za cilj rušenje i preuzimanje vlasti. Savremeni terorizam je zločin sa više uzroka, jer je pod uticajem niza subjektivnih i objektivnih terizmogenih elemenata. Pošto fenomenologija terorista ograničava mnoge oblike terorizma, terorizam ima različite fenomenologije. Šira javnost i žrtve otmica koje su se kasnije pridružile terorističkim organizacijama nakon „ispranog mozga“ slažu se da je karakteriše upotreba fizičkog nasilja i često drugih vidova mentalne manipulacije i indoktrinacije. Žrtve terorizma su i oni koji su direktno uključeni u političko-ideološki problem (mete – izabrane žrtve) i oni koji nisu (nevinu ljude kao rezultat depersonalizacije države) (Stajić, 2006: 207). Oružani napadi na mete i ubistva (tzv. atentati), postavljanje i detonacija eksplozivnih naprava, paljevine, upotreba otrova, štetnih gasova, hemikalija ili drugih opasnih materija, otmica ljudi, vozila, brodova ili aviona, uzimanje talaca i kidnapovanje itd najčešći su načini na koje se savremeni terorizam manifestuje. Postoje brojni oblici terorizma kada se desi vanredna situacija.

3. Pojam i definicija vanrednih situacija

Pojam i klasifikacija vanrednih situacija opredeljuju pre svega različite vrste opasnosti koje ugrožavaju bezbednost i koje, uzorkovane dejstvom prirode ili delatnošću ljudskog faktora, mogu da dovedu do vanredne situacije na određenoj teritoriji (Cvetković, 2019; Cvetković, Adem, & Aleksandar, 2019; Cvetkovic & Martinović, 2020; Ocal, Cvetković, Baytiyeh, Tedim, & Zečević, 2020). Prema tome, kada se redovnim aktivnostima ne mogu sprečiti i otkloniti posledice izazvane opasnostima, onda stanja opasnosti dobijaju karakter vanredne situacije (Marić, 2016: 20). Zbog opasnosti koje u određenim okolnostima mogu da prerastu u vanredne situacije sa različitim posledicama, vrlo je teško formulisati preciznu definiciju vanrednih situacija, pa tako da se iz ovih, razloga, različito definisanje vanrednih situacija najčešće vrši prema konkretnim potrebama. Vanredna situacija je situacija koja

predstavlja narušavanje normalnih uslova života i rada u objektima ili datoj teritoriji, izazvanih havarijom, elementarnom nepogodom, katastrofom, ekološkim akcidentom, epidemijom i slično, ali, isto tako i primenom raspoloživih sredstava koja potencijalni protivnik može upotrebiti, a mogu dovesti do ljudskih i materijalnih gubitaka, naneti štetu zdravlju ljudi ili prirodi i okruženju, značajne materijalne gubitke i narušavanje života i rada ljudi (Talijan, 2004: 103). Vanredna situacija predstavlja ozbiljan raspad funkcionisanja društva koji prouzrokuje ljudske, materijalne gubitke ili gubitke prirodnog okruženja, čime se onemogućava jednoj zemlji da koristi svoje resurse za opstanak života u pogođenoj sredini (Cvetković & Martinović, 2020; Cvetković & Planić, 2022; Dukyia et al., 2022; El Mougher, 2022; Hussaini, 2020; Iftikhar & Iqbal, 2023; Tomić, Marić, 2010: 62).

Vanredna situacija podrazumeva situaciju koja može da rezultira neprihvatljivim ljudskim žrtvama, značajnim gubitkom svojine ili momentalnim, nepredviđenim i značajnim ekonomskim gubitkom ukoliko nije dejstvovano u kraćem roku nego što je propisano standardnom procedurom (Mičić, 2006: 97). Upotreba opasnih materija može dovesti do vanrednih okolnosti, koje zahtevaju usvajanje specifičnih mera od strane jedne ili više intervencijsko-spasilačkih službi i često uključuju uključivanje značajnog broja spasilaca (Cvetković, 2012b: 47). S obzirom na karakteristike ovakvih vanrednih situacija, sve interventno-spasilačke službe imaće niz zajedničkih ciljeva, uključujući: spasavanje i zaštitu ljudskih života; smanjenje patnje; kontrolisanje VS ograničavanjem njene eskalacije; informisanje javnosti i privrede; zaštita zdravlja i bezbednosti osoblja interventno-spasilačke službe; očuvanje životne sredine i što je moguće više zaštita materijalnih dobara (imovine) (Mlađan, Cvetković, 2012: 535).

3. 1. Načini delovanjem terorista

Bombaški napadi su i dalje među aktuelnim taktičkim opcijama terorista, uprkos njihovoj dugoj istoriji kao metoda napada. Teroristi često biraju da podmetnu bombe ili naprave improvizovane eksplozivne naprave koje će uništiti određenu metu jer same eksplozivne naprave, ili bombe, nanose značajnu štetu: mogu efikasno ubiti i povrediti ljude, kao i potpuno uništiti materijalne resurse. Mogu se aktivirati mehanički, automatski, daljinski, elektronski ili hemijskim putem što teroristima čini lakšim

da kontrolišu metu ili resurs. Svakodnevn, najokrutniji i najagresivniji teroristički napadi dešavali su se tokom kraja prošlog veka i prve decenije ovog zahvaljujući bombašima samoubicama. Uprkos velikom broju žrtava, ova strategija napada, koja zahteva smrt napadača da bi se ubio cilj, dokumentovana je na mnogim mestima, uključujući i države čija se demokratija smatra razvijenom, uprkos činjenici da se obično povezuje sa verskim fundamentalistima, odnosno sa postojanjem džihada (Đorđević, Keković, 2011: 62). U cilju ostvarivanja unapred zacrtanih ciljeva terorističkih organizacija, samoubilački napadi se obično definišu kao oblik fizičkog ugrožavanja i bezbednosti ljudi i imovine, stvaranja straha i panike, koje sprovodi jedno ili više lica, pripadnika terorističkih organizacija, upotrebom određenih metoda od kojih će umreti, a istovremeno ubiti ili raniti neposredne žrtve terorističkog napada i materijalno oštetiti imovinu. Teroristički napad se može izvesti strategijom samoubistva.

U slučaju samoubilačkog terorizma, nepovoljnost tog akta za mete i ciljeve je značajan — skoro 100%. Sve taktičke prednosti samoubilačkih terorističkih napada — proces izbora bombaša samoubica, podmuklost, divljaštvo i lukavstvo organizatora, tajnovitost, prikrivanje i iznenađenje doprinose tome. Teroristički akt uzimanja talaca, koji se definiše kao namerna kidnapovanja jednog ili više ljudi sa namerom da se privuče pažnja ili korist u zamenu za oslobađanje talaca, usko je povezan sa kontekstom teme. Političari, diplomate, članovi svih bezbednosnih agencija, strani državljani i predstavnici medija bili su najčešće mete kidnapovanja tokom godina posle Drugog svetskog rata. Uzimanje talaca je protivzakonito lišavanje slobode jednog ili više osoba, a sprovodi se sa ciljem primoravanja drugih ljudi na određena dela, pasivnosti ili patnje, kao i pretnje ubistvom i nanošenja značajne telesne povrede.

Pošto njihov položaj u potpunosti zavisi od postupaka kidnapera, taoci igraju pasivnu ulogu u takvoj situaciji. Sam teroristički čin je samo sredstvo za postizanje cilja; uzimanje talaca odražava najviši stepen volje i svesti terorista. Nakon stvarne otmice, dokumentovana pretnja nasiljem se upućuje na predmet zahteva, bilo direktno ili indirektno (Milošević, 2008: 152). Teroristi koriste i atentate koji se koriste za ubijanje takozvanih simboličnih protivnika, pored bombaških i samoubilačkih napada, odnosno talačke krize. Žrtve su obično poznati članovi vlade, poznati građani, važne vojne ili kulturne ikone u jednoj zemlji ili svetu, kao i oni koji su optuženi da su izdali svoju zemlju jer su napustili terorističku

grupu ili organizaciju. Ubistva dovode do društvene političke nestabilnosti. Atentati, jedno od prvih sredstava za vršenje terorističkih akata, bili su široko korišćeni u 19. i 20. veku. Ubistva su bila uobičajen način za rešavanje određenih političkih sporova, a anarhisti su ih koristili kao metod otpora protiv vlasti. Prvo ubistvo u istoriji koje je snimljeno na video snimku bilo je ubistvo kralja Aleksandra u Marseju 1934. Paljevine i požari bili su manje spektakularni oblici terorističke aktivnosti za koje nije bio potreban visok nivo tehničke stručnosti ili obrazovanja.

Članovi novoosnovanih terorističkih organizacija često su koristili paljevine kako bi privukli pažnju javnosti koja im je bila potrebna za pokretanje svojih operacija. Industrijska sabotaža je namerno prekidanje ili uništavanje ekonomskih ili vojnih resursa neke države sa ciljem postizanja određenih, uglavnom političkih ciljeva. Osnovni cilj terorista je da pokažu ranjivost vlade i činjenicu da sva infrastruktura, posebno ekonomija, industrija i autoputevi, u potpunosti zavise od njihove volje (Đorđević, Keković, 2011: 72). Studije pokazuju da industrijska sabotaža predviđa terorističke akcije u budućnosti. Teroristi, sa druge strane, smatraju da je korist od vršenja sabotaže u manjoj pažnji šire javnosti.

Teroristi takođe preferiraju lažne uzbune i dojave jer pretpostavljaju trenutno raspoređivanje bezbednosnog osoblja. Većinu vremena su usmereni na finansijske, trgovinske i ekonomske resurse, što utiče na ekonomiju. Teroristi mogu privremeno da ugase vladine institucije ili da održe vanredno stanje jer nemaju troškove za to. Sve ovo slabi sposobnost datog društva da se efikasno nosi sa terorističkim grupama i organizacijama, što ga primorava da se iscrpljuje kao reakcija (Milošević, 2008: 179).

3. 2. Kreiranje jedinstvenog sistema za upravljanje u vanrednim situacijama

Pored nekih tradicionalnih, razvoj društva je doveo i do pojave novih oblika nepredviđenih okolnosti koje ugrožavaju ili onemogućavaju pravilno funkcionisanje različitih sistema, terminološki određenih kao krizne situacije. Evropska unija poseduje niz instrumenata za integrisan odgovor na vanredne situacije. Za vanredne situacije unutar EU, Mehanizam za civilnu zaštitu olakšava i koordinira pružanje materijalne pomoći među državama članicama.

Mehanizam EU za civilnu zaštitu koordinira i isporuku materijalne pomoći tokom nesreća izvan Evropske unije. EU (Komisija i države članice) je najveći svetski donator humanitarne pomoći zemljama u razvoju. Finansiranje se sprovodi putem partnerskih organizacija (uglavnom agencije UN, Crvenog krsta/polumeseca i humanitarnih nevladinih organizacija), koje pružaju najveći deo pomoći na terenu. Takođe, postignut je i dogovor o olakšavanju korišćenja vojnih sredstava država članica kada su ona potrebna kao deo ukupnog EU odgovora u katastrofi (Daničić, Maksimović, 2014: 41).

Činjenica je, međutim, da su civilna zaštita i humanitarna pomoć glavni operativni instrumenti trenutnog odgovora EU na vanredne situacije. Ovi instrumenti integrisani su u Opštu upravu za humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu (DG ECHO) EK, što omogućava uspostavljanje ojačanog Centra za odgovor u katastrofama (EERC) koji će se oslanjati na informacije i znanja iz oba područja i efikasno povezati tela nadležna za civilnu zaštitu i humanitarnu pomoć u državama članicama na evropskom nivou. Krizne sobe ECHO i MIC spojene su u pravi operativan centar koji deluje 24 sata i odgovoran je za koordinaciju civilnog odgovora EU u slučaju vanrednih situacija. To zahteva kvalitativni pomak od razmene informacija i reakcije na razna stanja, u proaktivniju ulogu planiranja, praćenja, pripreme, operativne koordinacije i logističke podrške. U tu svrhu EERC razvija integrisano praćenje kapaciteta koje se temelji, između ostalog i na GMES uslugama (Eriksson, McConnell, 2011: 89-99).

EERC će osigurati kontinuiranu razmenu informacija sa telima civilne zaštite i sa telima nadležnim za humanitarnu pomoć u slučaju potrebe za pomoći koju će ponuditi države članice EU i drugi akteri. To će omogućiti državama članicama donošenje odluke o finansiranju i ponudi dodatne pomoći. EERC će takođe razviti referentne scenarije za glavne vrste vanrednih situacija unutar i izvan EU. U hitnim slučajevima izvan EU, EERC je odgovoran za prikupljanje podataka o celokupnoj dostupnoj evropskoj materijalnoj pomoći i osigurava doslednost sa sastavom koordinacije UN i ugrožene zemlje. EERC će istovremeno olakšati operativnu koordinaciju sa drugim EU učesnicima. To će uključivati razmenu informacija i analiza sa geografskim odelima EEAS, uključujući Situacijski centar (Situation Centre) i delegaciju EU. To se odnosi i na saradnju sa EEAS strukturom za upravljanje vanrednim situacijama, kada se korišćenje civilnih i/ili vojnih sredstava EU smatra delom odgovora u vanrednim situacijama.

EERC će usko saradivati sa drugim odgovarajućim službama, uključujući i one odgovorne za Strategiju za unutrašnju bezbednost EU i vremenom će se razviti u platformu za podršku drugim službama koje se bave vanrednim situacijama i katastrofama (Eriksson, McConnell, 2011: 89-99).

Zaključak

Pored ljudskih tragedija, terorističke akcije rezultiraju i značajnim materijalnim gubicima koje je potrebno odmah sanirati. Ponekad se odvija istovremeno sa naporima da se pronađu preživeli, a ponekad ova dela nisu povezana. Pored toga, jasno je da su čak i ogromni sistemi koji su potrošili mnogo vremena planirajući da se izbore sa posledicama terorističkih napada podložni kvarovima, koje često izazivaju faktori iznenađenja i šoka. Verovatnoća neuspeha je znatno veća za društvo poput Srbije, koje još uvek postavlja temelje za koordinisan sistem reagovanja u vanrednim situacijama. Efikasnost medicinskih tretmana i usluga u zajednici koje pruža lokalna samouprava je ključna. Ekipe koje rade na njihovoj restauraciji biraju se na osnovu vrste materijalne štete koja je nastala. Kada je došlo do ljudskih žrtava u terorističkom incidentu, ključno je brzo reagovati na rešavanje posledica jer postoji šansa da se zarazne bolesti šire. Gradovi i opštine moraju uključiti plan oporavka kao ključnu komponentu svojih strategija odgovora na katastrofe. Očigledno nije reč o planu koji bi se sastojao od takozvanih širokih oblasti, već o operativnom dokumentu sa pažljivo detaljnim entitetima koji se bave restauracijom i njihovim stilom delovanja.

Reference

1. Cvetković, V. (2013). Possibilities of biological weapons abuse for terrorist purposes. *Bezbednost, Beograd*, 55(1), 122-139.
2. Cvetković, V. (2016). Influence of employment status on citizen preparedness for response to natural disasters. *NBP - Journal of Criminalistics and Law*, 20(2), 49-94.
3. Cvetkovic, V., & Martinović, J. (2020). Innovative solutions for flood risk management. *International Journal of Disaster Risk Management*, 2(2), 71-100.
4. Cvetković, V. (2012b): Zadaci vatrogasno-spasilačkih jedinica u terorističkom napadu izazvanom upotrebom oružja za masovno

- uništavanje. U: *Zbornik radova Kriminalističko-policijska akademija*, 146-160.
5. Cvetković, V. (2013): *Interventno-spasilačke službe u vanrednim situacijama*, Beograd: "Zadužbina Andrejević".
  6. Cvetković, V. (2019). Risk Perception of Building Fires in Belgrade. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(1), 81-91.
  7. Cvetković, V. (2019). Risk Perception of Building Fires in Belgrade. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(1), 81-91.
  8. Cvetković, V., & Planić, J. (2022). Earthquake risk perception in Belgrade: implications for disaster risk management. *International Journal of Disaster Risk Management*, 4(1), 69-88.
  9. Cvetković, V., Adem, O., & Aleksandar, I. (2019). Young adults' fear of disasters: A case study of residents from Turkey, Serbia and Macedonia. *International journal of disaster risk reduction*, 35, 101095.
  10. Cvetković, V., Adem, O., & Aleksandar, I. (2019). Young adults' fear of disasters: A case study of residents from Turkey, Serbia and Macedonia. *International journal of disaster risk reduction*, 35, 101095.
  11. Daničić, M. , Maksimović, G. (2014): *Profilisanje menadžera bezbednosti za upravljanje kriznim situacijama*, Beograd: "Bezbednost"
  12. Dukiya, J. J., & Banji Adeleye, A. B. (2022). Remote Sensing and GIS Assessment of Domestic Fuel Energy Supply: A Threat to Global DRR Crusade in South-western Nigeria. *International Journal of Disaster Risk Management*, 4(2), 45-59.
  13. Đorđević, I. , Keković, Z. (2011): *Koncept ljudske bezbednosti – alternativa ili nužnost*, Beograd: "Pravni fakultet"
  14. El-Mougher, M. M. (2022). Level of coordination between the humanitarian and governmental organizations in Gaza Strip and its impact on the humanitarian interventions to the Internally Displaced People (IDPs) following May escalation 2021. *International Journal of Disaster Risk Management*, 4(2), 15-45.
  15. Eriksson, K, McConnell, A. (2011): Contingency planning for crisis management: recipe for success or political fantasy? *Policy Soc.* 30(2), pp. 89-99.
  16. Gaćinović, R. (2011): *Terorizam u političkoj i pravnoj teoriji*, Beograd: "Medija centar Odbrana"
  17. Hussaini, A. (2020). Environmental Planning for Disaster Risk Reduction at Kaduna International Airport, Kaduna Nigeria. *International Journal of Disaster Risk Management*, 2(1), 35-49.
  18. Iftikhar, A., & Iqbal, J. (2023). The Factors responsible for urban

- flooding in Karachi (A case study of DHA). *International Journal of Disaster Risk Management*, 5(1), 81-103.
19. Jaiye, D. J., & Benjamine, O. (2021). Building resilience through local and international partnerships, Nigeria experiences. *International Journal of Disaster Risk Management*, 3(2), 11-24.
  20. Janković, B. (2021). The role of the police in disasters caused by pandemic infectious diseases. *International Journal of Disaster Risk Management*, 3(1), 41-50.
  21. Janković, B., Sakač, A., & Iričanin, I. (2023). Students' perception of police readiness to respond to disasters caused by a COVID-19 pandemic. *International Journal of Disaster Risk Management*, 5(1), 39-51.
  22. Mičić, P. (2006): *Samoubilački terorizam*, Beograd: "Alterra"
  23. Mijalković, S. (2009): *Nacionalna bezbednost*, Beograd: "Kriminalističko-policijska akademija"
  24. Mijalković, Z. , Vuković, S. (2011): *Strategijska dokumenta kao osnova za definisanje standarda i procedura za prevenciju i suzbijanje savremenih problema nacionalne bezbednosti*, Beograd. "Kriminalističko-policijska akademija"
  25. Mijalkovski, M. (2003): *Terorizam i protivteroristička borba*, Beograd: "Vojna akademija"
  26. Mijalkovski, M. (2004): *Terorizam*, Beograd: "Fakultet civilne odbrane"
  27. Milošević, M. (2008): *Sistem državne bezbednosti*, Beograd: "Policijska akademija"
  28. Mlađan, D. , Cvetković, V. (2012): Police Deployment in Emergency Situations Caused by the Abuse of Weapons of Mass Destruction. U: *Međunarodni naučni skup „Dani Arčibalda Rajsa“* (533-547). Beograd: Kriminalističko-policijska akademija
  29. Ocal, A., Cvetković, V., Baytiyeh, H., Tedim, F., & Zečević, M. (2020). Public reactions to the disaster COVID-19: A comparative study in Italy, Lebanon, Portugal, and Serbia. *Geomatics, Natural Hazards and Risk*, 11(1), 1864-1885.
  30. Ocal, A., Cvetković, V., Baytiyeh, H., Tedim, F., & Zečević, M. (2020). Public reactions to the disaster COVID-19: A comparative study in Italy, Lebanon, Portugal, and Serbia. *Geomatics, Natural Hazards and Risk*, 11(1), 1864-1885.
  31. Simeunović, D. (2009): *Terorizam*, Beograd: "Pravni fakultet"
  32. Stajić, Lj. (2006): *Osnovi bezbednosti*, Beograd: "Draganić"
  33. Talijan, M. (2004): *Terorizam i antiterorističke snage*, Beograd: "Institut ratne veštine"
  34. Tomić, D. , Marić, P. (2010): *Upravljanje vanrednim situacijama*,

Beograd: "Balkanski institut za upravljanje rizicima.

Review Article

MANAGEMENT IN EMERGENCY SITUATIONS CAUSED BY A TERRORIST ACT

Adis S. Dazdarević

Faculty of Law, Security and Management Konstantin Veliki, Zetska
2-4, mezanin, Niš, Republika Srbija
Institute for Criminalistics and Security
Stevana Nemanje 50, Novi Pazar, Republika Srbija,
adisdazdarevic@gmail.com; Tel.: +381 64 9553553

Abstract: All aspects of economic and social life are affected by the countless difficulties and upheavals that modern civilization is currently experiencing. The effects of the natural environment, which are once again causally related to all environmental changes, must undoubtedly be taken into account in addition to the social ones. Whether man-made or natural, emergencies have multiplied in frequency and variety, and they now have a greater daily impact on people, property and the environment. One of the constants of human history is the emergence of emergency situations, which are conceptually defined to a large extent by numerous security threats that may arise in a given area due to natural disasters or human activities. Terrorist emergencies are a particularly complicated type of crisis that can occur in society because they have immediate and long-term consequences and require a significant societal effort to prevent and resolve them. Given that terrorism cannot transform society by itself, the act of spreading a certain message is undoubtedly its most significant quality. Fear or spreading fear is another characteristic of terrorism. The immorality of the act itself is the next characteristic of terrorism. Terrorism is a crime that is prohibited by law. The subject of the work includes the management of emergency situations caused by a terrorist act. The goal of the paper is to review all aspects and characteristics of the current system of managing emergency situations caused by a terrorist act and, based on the established situation, to propose ways to correct and improve the observed shortcomings.

Key words: Governance, terrorism, terrorists, emergency situations, terrorist act.